

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

כבוד השופט אלון אינפלד

בפני

פלונית

מערערת

על ידי ב"כ עוה"ד סלימאן אלזיאדנה, אודליה
אטרמן וקלריס דביר

נגד

משיבים

1. מדינת ישראל - משרד הבריאות
2. הפסיכיאטר המחוזי, מחוז דרום
3. המרכז לבריאות הנפש באר שבע

על ידי ב"כ עו"ד שלומי ירדן

פסק דין

(גרסה מותרת לפרסום)

ערעור זה דן בהוראת אשפוז, שבאה כהמשך להחלטת "מנהל" על אשפוז פסיכיאטרי דחוף בכפייה למשך 48 שעות, ללא הוראת אשפוז מטעם הפסיכיאטר המחוזי, לפי סעיף 5 לחוק טיפול בחולי נפש. טענת המערערת היא כי האשפוז לפי סעיף 5 נעשה שלא כדין, וממילא כל ההליך נפסד, וראוי לביטול. המחלוקת בין הצדדים נוגעת לתנאים המהותיים והפרוצדוראליים המאפשרים שימוש בסמכות החריגה של מנהל, ולשאלה אם חריגה מהכללים תביא בהכרח לבטלות הוראת אשפוז מטעם הפסיכיאטר המחוזי הבאה בהמשך.

רקע:

1. לפני ערעור על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המחוזית מיום 18.7.21 בה דחתה את ערר המערערת על הוראת אשפוז שהוצאה על ידי סגנית הפסיכיאטר המחוזי.
2. תחילתו של ההליך בבית המשפט לנוער בעיר מגוריה של המערערת. שם ביום 15.7.21, התקיים דיון בעניין בתה של המערערת, דיון בו לא נכחה המערערת, לאחר שניסיון לזמנה לדיון לא צלח. בדיון הוצגו עמדותיהם של מנהל אגף הרווחה, של עו"ס לחוק נוער, של אפוטרופא לדיון של הקטינה וכן של אחיה של הקטינה. גורמים אלה הציגו דוחות לבית המשפט לנוער והתייחסו על פה לסיכון הנשקף לקטינה מאמה, המערערת דנן. זאת, עקב התנהלות חריגה, שהלכה והתדרדרה במשך תקופה משמעותית. התנהגות זו כללה, בין השאר, אי שליחת הילדה לבית הספר; הסתובבות המערערת עם הקטינה בחוץ לשעות ארוכות ביום ובליל; הסרה של סד טיפולי מגוף הקטינה; הזנחה קשה של מקום המגורים שכלל ניתוק החשמל עם אטימה בנייר של שקעי החשמל; סירוב לשיתוף פעולה עם גורמים

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

טיפוליים; שיח לא קוהרנטי ועוד. צוין גם, כי בעת הדיון לא ידוע איפה נמצאות המערערת והקטינה, וכי לאחרונה נראתה המערערת מסתובבת בתחנה המרכזית כאשר הקטינה משתרכת אחריה.

3. בית המשפט לנוער החליט, שנוכח כל האמור והיעדר שיתוף הפעולה של המערערת עם הרשויות, אין מנוס מהוצאתה הזמנית של הקטינה לבית אחיה. כן הוחלט, כי זהו אחד מהמקרים הנדירים בהם בית המשפט לנוער יעשה שימוש בסמכותו להורות על קיום אבחון פסיכיאטרי להורה של קטין. כך, ניתנו הוראות מתאימות בעניין הקטינה ובית המשפט הורה על הבאת המערערת לבדיקה פסיכיאטרית "באופן מיידי" (נספח ב להודעת הערעור).

4. ביום 16.7.21 נבדקה המערערת בחדר המיון על ידי רופאת חדר המיון, מתמחה בפסיכיאטריה, אשר נמסר כי היא נמצאת בשלבי התמחות אחרונים, לקראת הסמכתה כמומחית. לקראת בדיקה זו ערכה רופאת חדר המיון שיחת רקע עם עו"ס לחוק הנוער. מפי העובדת הסוציאלית, ניתן תיאור רקע רחב, אשר פורט במסמך הבדיקה. במרכז התיאור, התנהלות "לא מאורגנת" של המערערת, מזה מספר חודשים. בין השאר, תיארה העובדת הסוציאלית מחשבות רדיפה מהן סובלת המערערת, והתנהגויות תמוהות שונות. כן נמסר, כי המערערת סבורה כי הקטינה נפגעה על ידי קטין, אך מגיבה באופן לא מותאם ובין השאר נוהגת לשאול את בתה הקטינה "נכון שנגעו בך בבית הספר, נכון שאנסו אותך?". מחשבות הרדיפה כללו התייחסות להתחזות של אחותה, התחזות של אבי הקטינה, והתחזות של אנשים נוספים הרודפים אחריה ומסתכלים אל תוך ביתה. המערערת הביעה חשש מאנשים שונים, מוכרים ומזדמנים, שנדמה לה שהם רודפים אחריה.

5. בבדיקה, מצאה רופאת חדר המיון כי מדובר במי ששרויה במצב פסיכוטי פעיל, עם מרכיב אפקטיבי. בין השאר צוינו נטייה למעוף מחשבות, מחשבות שווא של יחס ורדיפה כלפי בני משפחה וכלפי אנשים נוספים בעיר מגוריה. עוד צוין, כי אין למערערת תובנה למצבה כלל, כי בוחן המציאות פגום והשיפוט פגום. נרשם כי מדובר ב"תסמונת פרגוליי", כי היא מהווה סכנה פיזית ומיידית לסובבים על רקע פגיעה בבוחן המציאות ובשיפוט, ולכן המערערת זקוקה לאשפוז כפוי דחוף. עם זאת, למרות תיאור קיומה של סכנה מיידית, צוין בסיפא כי לא נצפה סיכון מיידי בעת הבדיקה. אם אין מדובר בטעות סופר, נראה כי הכוונה שלא נצפתה התנהגות מסכנת בעת הבדיקה עצמה. בסוף התרשומת נאמר כי "מופנת למח' 17 על פי סעיף 5 של ד"ר נמץ" ולאחר מכן נרשם "מאשר", עם חתימה בשם רופאת המיון (נספח א לתגובת המשיבים). רופאת חדר המיון המשיכה והנפיקה מכתב על האשפוז לפי סעיף 5 לחוק (נספח ב לתגובת המשיבים). אין מחלוקת שד"ר נמץ, שרשם כי החליט על האשפוז, נחשב כ"מנהל" כהגדרתו בחוק טיפול בחולי נפש.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

6. למחרת, ביום 17.7.21, נבדקה המערערת במחלקה על ידי ד"ר נמץ עצמו. המנהל פירט את הרקע, את ממצאי הבדיקה במיון, ואת עובדת היות המערערת מאושפזת לפיה סעיף 5 לחוק. ד"ר נמץ חזר על תיאור המחלה כפי שנרשם במיון, לרבות תיאור מחשבות השווא, הרדיפה וסימני "תסמונת פרגולי". נרשם גם בבדיקתו כי "פסיכוטית- דלוזיונלית, עם מערכת מגובשת ומסועפת כלפי סובביה". כמו כן, ניתנו הוראות טיפול רפואיות.
7. ביום 18.7.21, היינו יומיים לאחר הקבלה לאשפוז לפי סעיף 5 לחוק, פנתה המחלקה המאשפזת לפסיכיאטר המחוזי, בבקשה להוראת אשפוז כפוי "לא דחוף". לאחר תיאור הרקע ומצב החולה צוין כי "אין תובנה כלל, בוחן המציאות פגום, שיפוט פגום. אושפזה במחלקתנו על פי סעיף 5. במחלקה פעמיים נבדקה על ידי מנהל מחלקה בבדיקה פסיכוטית דלוזיונלית עם מערכת מגובשת ומסועפת כלפי סובביה דיסימולטיבית, מתכחשת על המתואר לא מסכימה להמשך אשפוז ודורשת שחרורה". צוין כי לא הוחל בטיפול תרופתי ומדובר במי שאינה מוכרת למערכת הפסיכיאטרית. עוד צוין כי "כעת רושם שנמצאת במצב פסיכוטי פעיל, כי תוצאה מצבה הנפשי שיפוט ותובנה פגומים מהווה סכנה פיזית ולא מיידית כלפי סובביה (כלפי בת)".
8. בו ביום ניתנה הוראת אשפוז למשך 5 ימים על ידי סגנית הפסיכיאטר המחוזי, על יסוד פניית המחלקה.
9. על הוראת אשפוז זו הוגש ערר לוועדה הפסיכיאטרית, והערר נשמע על ידי הרכב עו"ד אברהם פרץ, פרופ' מוטי מרק וד"ר אלכס הולסטוי. במישור המשפטי, נטען בערר כי אין הצדקה לאשפוז אם מטרת האשפוז היא למנוע סיכון פיזי לבת, שכן הבת הוצאה ממשמורתה. נטען כי אין בסיס אובייקטיבי לעמדתן הרופאים, לפיהן אמונותיה של המערערת לגבי נסיבות חייה הן מחשבות שווא.
10. בבדיקת הוועדה צוין, בין השאר, כי קיימות מחשבות שווא של יחס ורדיפה כי המערערת חושבת שאנשים זרים רוצים לפגוע בה או בבתה, וכי היא מגלה גם מחשבות שווא גם ביחס לבנה. הוועדה מצאה שקיימת מסוכנות עצמית ברמה בינונית וכן מסוכנות ברמה בינונית לאחרים. בנימוקיה, ייחסה הוועדה חשיבות רבה לכך שההליך החל על פי הוראה של בית המשפט לנוער, ועובדות הרקע צוטטו מתוך החלטת בית המשפט. צוין כי "הוועדה הפסיכיאטרית פעלה בכפוף להחלטת בית המשפט" ונראה כי מדובר בטעות סופר והכוונה הייתה שהבדיקה הפסיכיאטרית (בחדר המיון) בוצעה על פי הוראת בית המשפט. מכל מקום, נוכח ממצאי הבדיקה, ולאחר שנמצא שהוראת האשפוז הוצאה כדין, הערר נדחה.

טענות הצדדים והכרעה בטענות הערעור

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

11. ערעור המערערת מכוון הן למישור המהותי והן למישור הדיוני. במישור המהותי, נטען כי נסיבות העניין אינן מלמדות על מסוכנות מוחשית למאן שהוא אלא אולי לבת בלבד. כך, בעיקר, עולה מפניית המחלקה לבקש הוראת אשפוז. נטען כי, בשים לב לכך שהבת אינה במשמורת של המערערת, הרי שסיכון זה אינו מוחשי עוד ואין בו כדי להצדיק את המשך האשפוז.

12. במישור הדיוני, מצביעים ב"כ המערערת על סדרת פגמים בהליך הבדיקה והאשפוז הכפוי, המקימים לשיטתם פגם עמוק היורד לשורש הסמכות בהליך האשפוז במקרה זה. פגמים, שפגעו באופן קשה בזכויותיה של המערערת, ומחייבים את שחרורה. מנגד, המדינה טוענת כי ההליך כולו בוצע כדיון, שיקולי האשפוז בתחילת הדרך היו מבוססים, והעילה במקומה עומדת גם עתה ואין מקום לקבל את הערעור. עתה, נבחן את טענות המערערת, ולפי הצורך את תשובות המדינה, לכל טענה וטענה.

החלטת בית המשפט לנוער

13. המערערת מתחילה את טענותיה בבית המשפט לנוער עצמו. נטען, כי בית המשפט לנוער שגה כאשר החליט החלטה כה משמעותית ביחס למערערת בהיעדרה. כן נטען כי היסוד העובדתי שעמד לפני בית המשפט אינו ברור לצדדים בהליך זה, ולא עמד לפני הגורמים המחליטים על האשפוז. מכל מקום, נטען כי על פני הדברים נראה כי לא היה בסיס מוחשי מספיק כדי לבסס את החלטת בית המשפט בדבר כפיית הבדיקה הפסיכיאטרית, ולא את הוראות האשפוז שנשמכו על החלטת בית המשפט.

14. לא מצאתי ממש בטענות אלה. ראשית, אין הליך זה מהווה ערעור על החלטת בית המשפט לנוער ולפיכך אין זה בסמכותי לקבוע שבית המשפט שגה בעניין כלשהו. ויוער כי הדרך פתוחה לפני המערערת להשיג על אותה החלטה באופן ישיר.

15. מעבר לכך, מבחינה מהותית, קשה להבין את טרוניית ב"כ המערערת בהקשר זה. בהחלטת בית המשפט לנוער צוין כי נעשו ניסיונות לאתר את המערערת ולזמנה, אך היא התחמקה. מעבר לכך, עולה מפרוטוקול בית המשפט שעמד לפני בית המשפט יסוד עובדתי משמעותי, בכתב ועל פה, שבא מפי רשויות הטיפול, אפוטרופא לדיון של הקטינה, ואף מפי האח של הקטינה. לא הבנתי מדוע אין די בהחלטה מנומקת של ערכאה שיפוטית, הנסמכת על מידע המובא לפניה, כדי לשמש בסיס עובדתי לגיטימי להחלטה של רשות מנהלית. היסוד העובדתי שנקבע על ידי בית המשפט שימש, בצדק, עוגן ראוי לנסיבות הרקע עבור ההחלטות של הגורמים הפסיכיאטרים שבאו לאחר מכן. זאת, בוודאי בשילוב עם המידע הנוסף שהובא מפי העובדת הסוציאלית לפני רופאת חדר המיון. הנושא של הבסיס העובדתי של תיאורי

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

התנהגות מתמודדי נפש לפני הגעתם לחדר הבדיקות, מעורר קשיים פעמים רבות. דווקא כאשר קיימת החלטה שיפוטית, המבוססת על דיווחים של גורמים מקצועיים, יש בכך כדי להניח את הדעת של הגורמים הפסיכיאטרים, אודות מהימנות ותקפות עובדות הרקע הנדרשות להחלטתם. לפחות בהעדר ראיה סותרת, ובוודאי כאשר התמונה בבדיקת החולה משתלבת היטב עם הרקע המתואר.

הבדיקה בחדר המיון – כבסיס להוראת אשפוז

16. משניתנה הוראה של בית משפט אודות קיום בדיקה פסיכיאטרית, הרי שהבדיקה עצמה בוודאי נעשתה כדין. זאת, למרות שלא נעשתה על פי החלטה של הפסיכיאטר המחוזי לפי סעיף 6 או 7 לחוק טיפול בחולי נפש.

17. טוענים ב"כ המערערת כי הבדיקה בחדר המיון לא יכולה הייתה לשמש כבסיס לאשפוז על פי החלטת מנהל, לפי סעיף 5 לחוק טיפול בחולי נפש. זאת, באשר הבדיקה נעשתה על ידי רופאה מתמחה בפסיכיאטריה, שטרם הוסמכה כמומחית, ואינה מחזיקה במינוי לבצע "בדיקה פסיכיאטרית" כהגדרתו בסעיף 1 לחוק טיפול בחולי נפש.

18. במישור המשפטי, טענת ב"כ המערערת מבוססת על נוסח סעיף 5 לחוק, המתנה את מתן הוראת האשפוז הדחופה בכך שנמצא שנתמלאו לגבי החולה "התנאים לאשפוז כאמור בסעיף 9(א)". כידוע, סעיף 9(א) לחוק טיפול בחולי נפש קובע **"שוכנע הפסיכיאטר המחוזי על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי נתמלאו באדם התנאים שבסעיף 6(1) ו-2(2) וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא להורות בכתב כי יובא לבית החולים וכי יאושפז בו בדחיפות"**. אין מחלוקת כי הוראת אשפוז של הפסיכיאטר המחוזי מותנית בקיומה של "בדיקה פסיכיאטרית" כהגדרתה בסעיף 1 לחוק, היינו פסיכיאטר מומחה, המחזיק מינוי מטעם הפסיכיאטר המחוזי לשם כך. לשיטת ב"כ המערערת, ללא "בדיקה פסיכיאטרית", שהיא תנאי מתנאי סעיף 9(א) לחוק, לא הייתה סכמות ליתן הוראת אשפוז גם לפי סעיף 5 לחוק. כלומר, כשם שהפסיכיאטר המחוזי לא היה מוסמך לתת הוראת אשפוז בהיעדר "בדיקה פסיכיאטרית" על ידי רופא המחזיק מינוי, כך לא רשאי היה המנהל לקבל לאשפוז ללא בדיקה כזו.

19. המדינה חולקת על הפרשנות האמורה. לשיטת המדינה הביטוי "התנאים לאשפוז כאמור בסעיף 9(א)", מתייחס לתנאים המהותיים האמורים בסעיף 9(א) לחוק, היינו "התנאים שבסעיף 6(1) ו-2(2) וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים". כלומר, שמדובר במי שהוא חולה, המסכן את עצמו או אחרים בסיכון פיזי מיידי, ויש קשר סיבתי בין הגורמים. אולם,

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

ביחס לטיב הבדיקה היכולה לבסס הוראת אשפוז, אין צורך בקיום "בדיקה פסיכיאטרית" כהגדרתה בסעיף 1 לחוק. זאת, משום שסעיף 5 מציין במפורש כי ניתן לקבל חולה לאשפוז דחוף, גם בניגוד לרצונו, ללא הוראת אשפוז "לאחר שהחולה נבדק כאמור בסעיף 3", היינו "בדיקה רפואית, נפשית וגופנית, בבית החולים". תנאי, שהתקיים במקרה זה באמצעות הבדיקה שקיימה רופאת חדר המיון.

20. לאחר עיון בטענות הצדדים, רואה אני את טענת המדינה. אמנם, במצב של ספק פרשני ביחס לחוק המסמך פגיעה בזכויות אדם, הנטייה תהיה להעדיף את הפירוש הפוגע במידה הפחותה בזכויות. זאת במיוחד, כאשר מדובר בפגיעה בזכות לחירות, המעוגנת בבירור בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. יחד עם זאת, כלל בסיסי הוא שיש לפרש חוק על פי תכליתו. כך לדוגמא, אפילו במשפט הפלילי מוכפף עיקרון הפירוש המקל לעיקרון הפירוש הסביר לפי תכלית החוק (סעיף 34כא לחוק העונשין). המטרה של סעיף 5 היא לאפשר אשפוז דחוף מהיר, כאשר הדבר נדרש, אף אם לא ניתן לעמוד בתנאים הנדרשים למתן הוראת אשפוז לפי סעיף 9 לחוק. התניית האשפוז בבדיקה על ידי פסיכיאטר שמונה על ידי הפסיכיאטר המחוזי, עלולה לסכל בפועל את הטיפול במקרים הדחופים דווקא, תוך סיכון החולה וסיכון הציבור.

21. יתרה מכך, עיון בנוסח סעיף 5(א) מלמד כי פרשנותה של המדינה נכונה יותר גם מבחינה לשונית. הסעיף קובע כי "מנהל רשאי לקבל חולה לאשפוז דחוף בניגוד לרצונו וללא הוראת אשפוז לאחר שהחולה נבדק כאמור בסעיף 3, ונמצא כי נתמלאו לגביו התנאים לאשפוז כאמור בסעיף 9(א)". אם כן, הסעיף מפנה באופן ישיר לבדיקה רפואית לפי סעיף 3. לכאורה, נוכח הוראות סעיף 3, לעולם מותנה כל אשפוז ב"בדיקה רפואית", לרבות אשפוז לפי סעיף 9 לחוק. לכן, ההפניה של סעיף 5 לסעיף 3 לכאורה מיותרת. הפירוש היחיד הסביר, מבחינת הלשון והקשר הדברים, הוא כי אין מדובר אלא בהוראת המחוקק כי "בדיקה רפואית" לפי סעיף 3 מספקת. משמע, בהתקיים הנסיבות האמורות בסעיף 5, אין נזקקים ל"בדיקה פסיכיאטרית" כהגדרתו בחוק.

22. אגב יוער, כי בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו הניח כדבר הברור מאליו שסמכות מנהל לאשפוז חולה, לפי סעיף 5, אינה מצריכה "בדיקת פסיכיאטרית" כהגדרתו בחוק. ואף ציין שהדבר נעשה על ידי המחוקק במודע, בהתחשב בנסיבות הדחופות האמורות בסעיף 5, וזאת להבדיל מהוראת אשפוז של הפסיכיאטר המחוזי לפי סעיף 9 לחוק (ע"ש 1025/92 פלונית נ' היועמ"ש (6.9.92), פסקה ז' לפסק הדין, וכן מ"א 1762/94 פלונית נ' היועמ"ש (22.7.94), סעיף ג' לפסק הדין).

החלטת מנהל – דרישת כתב?

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

23. טענה נוספת בפי ב"כ המערערת היא שהחלטת המנהל אינה באה לידי ביטוי בהוראת אשפוז בכתב. צוין, כי החלטת האשפוז אומנם התקבלה על ידי מנהל, לפי הרישומים של רופאת חדר המיון. אולם, הוראתו, כהוראה פורמאלית בכתב, לא הועברה. בירור שערך ב"כ המשיבה העלה שאכן מדובר היה בהחלטה שניתנה על פה, שלא ניתנה על ידי המנהל בכתב. אולם, לשיטתו, די בהחלטה זו ואין חובה ליתן הוראת אשפוז בכתב, כדוגמת הוראת אשפוז הניתנת על ידי הפסיכיאטר המחוזי.

24. לאחר עיון בחוק, אף בעניין זה, רואה אני את עמדת המדינה. המחוקק היה זהיר בלשונו, וכעולה מלשון סעיף 5 המצוטט לעיל, סמכות המנהל אינה ליתן "הוראת אשפוז". "הוראת אשפוז" ניתנת על ידי הפסיכיאטר המחוזי, אך סמכות המנהל היא "לקבל חולה לאשפוז דחוף בניגוד לרצונו **וללא הוראת אשפוז**" (ההדגשות נוספו - א"א). תנא דמסייע לפרשנות זו, מצויה בתקנות טיפול בחולי נפש אשר להם תוספת, הכוללת טפסים שונים הנדרשים לפי החוק, לרבות טופס להוראת אשפוז כפוי. אולם, אין טופס המתאים למתן הוראה של המנהל. מתברר כי מתקין התקנות דק היטב בלשון החוק, באשר אין חובה כי תינתן הוראה בכתב דווקא.

25. למרות היעדר החובה לתת את ההוראה עצמה בכתב, בשים לב למשמעות הדרמטית של ההחלטה, מן הראוי שיערך תיעוד בכתב לכך שהייתה החלטה של "מנהל" לקבל לאשפוז אדם בניגוד לרצונו. זאת, נוכח המשמעויות כבדות המשקל של החלטה חמורה כזו. מן הראוי שהתיעוד בכתב יעשה מיד, בזמן אמת, על ידי גורם מוסמך כלשהו. ראוי שהתיעוד יפרט את השיקולים שהביאו לאשפוז, את זהותו של מקבל ההחלטה ואת השעה מדויקת (באשר תוקף האשפוז נמדד בשעות ולא בימים). כן ראוי לציין אם ההחלטה נעשתה כאשר "המנהל" היה נוכח פיזית בבית החולים, ואולי בדק החולה בעצמו, או שמא מדובר בהחלטה טלפונית על יסוד מידע שנמסר לו במדיה זו או אחרת.

26. במקרה דנן, החובה לקיים תיעוד ראוי בכתב, קוימה בצורה מספקת, אף אם לא באופן מושלם. נרשמו שיקולי האשפוז על ידי רופאת חדר המיון, ונרשמה זהותו של המנהל המחליט. מן הראוי היה להוסיף פרטים מפורשים נוספים, היינו מקומו של המנהל בעת החלטה, איזה מידע בדיוק הובא לפניו, כיצד הובא המידע לפניו ושעה מדויקת של ההחלטה. אולם, אין לראות בחסר של הפרטים האלה חסר מהותי, הפוגם באופן יסודי בתקפות ההחלטה לקבל את המערערת לאשפוז בניגוד לרצונה.

27. עוד יש לציין, כי אפילו אם ניתן היה לראות פגם כלשהו בדרך ההתנהלות של חדר המיון באותו ערב, משקל הפגם אינו גדול, בשים לב לכך שהמנהל שהחליט על האשפוז בדק את המערערת ביום למחרת, והשאיר את האשפוז על כנו. בכך, למעשה, אשרר את החלטתו לקבל את המערערת לאשפוז.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

החלטת המנהל – דחיפות האשפוז

28. ב"כ המערערת תוקפים את החלטת המנהל לקבל את המערערת לאשפוז גם במישור המהותי. לשיטתם, סמכות המנהל נועדה רק למקרים דחופים ביותר, בהם קיים סיכון פיזי מיידי כאמור בסעיף 6(א)(2) ולא בסיכון שהוא פחות מכך. לשיטת ב"כ המערערת, על פני הדברים הסיכון אשר נשקף מהמערערת אינו בעל אופי דחוף. הדבר נלמד הן מכך שהחלטת בית המשפט לנוער התמקדה בנוק כלפי הקטינה הנגרם לאורך זמן, על ידי הזנחה ותפקוד בעייתי, והן מהוראת האשפוז של הפסיכיאטר המחוזי שניתנה כעבור יומיים. הוראה, בה צוין כי הסיכון אינו דחוף, וכי הוראת האשפוז ניתנת במסגרת סעיף 9(ב) לחוק טיפול בחולי נפש.

29. אף בהקשר זה מקובלת עליי תשובתו של ב"כ המשיבים. התרשמות רופאת חדר המיון הייתה כי קיימת סכנה מיידי. אמנם, צוין בבדיקה "לא נצפה סיכון מיידי בעת הבדיקה" כפי שהטעים ב"כ המערערת מספר פעמים וכאמור לעיל. אולם, אם אין מדובר בטעות סופר הנובע מהשאת גרסה של רישום מתיק אחר במסמך, אזי מדובר בהערה על ההתנהגות בזמן הבדיקה. בוודאי שאין כאן אמירה לפיה אין סיכון מיידי לפי הבדיקה בחדר המיון. שכן, הרופאה ציינה באופן מפורש, מספר שורות קודם לכן, כי המערערת "מהווה סכנה פיזית ומיידית לסובבים על רקע פגיעה בבוחן המציאות ובשיפוט". אומנם לא תוארה התנהגות סוערת, אך כפי שציין ב"כ המשיבים, כן תוארו מחשבות שווא של רדיפה, לרבות מחשבות כלפי זרים. כן צוינה התנהגות דיסימולטיבית אשר מקשה על הערכת עומק הסיכון. לכן, אין לומר כי הערכת הסיכון האמורה, כסיכון מיידי, באה בחלל ריק.

30. העובדה שלאחר יומיים של אשפוז נמצא כי הסיכון אינו מיידי, כפי שנרשם לקראת הוראת האשפוז, אינה מסייעת למערערת בהקשר זה, למרות שאין מחלוקת כי לא היה כל שיפור במצבה. התיאור העדכני יותר מלמד, שהיומיים בהם שהתה המערערת במחלקה אפשרו להעריך את מצבה יותר לעומק, ולצמצם במעט את הערכת המידיות של הסיכון. בוודאי שאין בכך כדי ללמד על שגיאה עובדתית קיצונית של רופאת חדר המיון, ולא על טעות משפטית שלה. לכן, אף בהקשר זה, לא מצאתי פגם בהליך, בוודאי לא פגם משמעותי.

אשפוז מנהל ל-48 שעות – מטרתו

31. עוד נטען על ידי ב"כ המערערת, כי יש פגם בכך שעניינה של המערערת הופנה לעיון הפסיכיאטר המחוזי רק יומיים לאחר האשפוז ולא מיד, ביום המחרת, על מנת שיחליט אם ליתן הוראת אשפוז מטעמו או לשחרר. לשיטת ב"כ המערערת, הסמכות הנתונה למנהל לפי

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

סעיף 5 לחוק טיפול בחולי נפש נועדה לשמש כסעד ביניים בהול בלבד. סעד, שנועד רק למקרים החמורים ביותר בהם הסכנה פזיזת, מיידית ודחופה, כאשר אין אפשרות להפעיל במהירות מספקת את המנגנון של הפסיכיאטר המחוזי, למתן הוראת אשפוז לפי סעיף 9 לחוק. לפי גישה זו, חובה על המחלקה המאשפזת להקדים ולפנות לסמכות היותר גבוהה, לפסיכיאטר המחוזי, על מנת שהוא יחליט בשאלת האשפוז, בהקדם האפשרי.

32. ב"כ המשיבים ביקש לדחות את הטענה האמורה. לשיטתו, תקופת האשפוז בהחלטת מנהל כמוה כתקופת אשפוז על פי הוראה. תקופה, בה הזמן מנוצל גם לטיפול וגם להעמקת הלמידה אודות מצב החולה. לשיטתו, אין כל פגם במיצוי הזמן שהעניק המחוקק לאשפוז, גם על פי החלטת המנהל, בטרם תהיה פנייה לגורם המוסמך להאריך את האשפוז, הפסיכיאטר המחוזי.

33. אני סבור שניתן להשאיר את המחלוקת האמורה ב"צריך עיון". יש היגיון בטענת ב"כ המערערת בהקשר זה, אף כי לא מצאתי לה יסוד בחוק. מאידך גיסא, אין לומר שהעמדה ההפוכה מופרכת. מכל מקום, במקרה זה, החלטת סגנית הפסיכיאטר המחוזי, בסופו של דבר, הייתה להורות על המשך האשפוז. משמע, גם אם הייתה שגיאה כלשהי בהתנהלות, ואין אני קובע זאת, זכויותיה של המערערת לא נפגעו בפועל. היא לא הייתה משתחררת כך או כך. לכן, בוודאי שאין לראות בעיכוב משום פגם חמור, ואין בטענה כדי לכרסם בחוקיות הוראת האשפוז של סגנית הפסיכיאטר המחוזי אשר עמדה בבסיס הערר לוועדה הפסיכיאטרית, רחוק מכך.

הטיעון המהותי והחלטת הוועדה הפסיכיאטרית

34. טענת ב"כ המערערת ביחס להוראת האשפוז לגופה, וביחס להחלטת הוועדה הפסיכיאטרית נוגעת לשאלת המהות, עילת האשפוז. ב"כ המערערת טענו לפגמים פרוצדורליים בשלבים הקודמים, כאמור, אך אינם מצביעים על פגמים פרוצדורליים בהוראת האשפוז עצמה ובוועדה. זאת, למעט הטרוניה על כך שהוועדה הפסיכיאטרית לא ציינה באופן מפורש כי מדובר במי שהיא חולה וכי המסוכנות נובעת ממחלתה. יובהר שאין ממש בטענה זו. הוועדה הפסיכיאטרית ציינה מצב רפואי, קיומן של מחשבות שווא של יחס ורדיפה. לא נאמר באופן מפורש כי קיימת אבחנה רפואית מוגדרת, עם כותרת ומספר, לפי ספרי האבחון. אולם, בשים לב לכך שמדובר באשפוז ראשון, שהחל מספר ימים קודם, לגבי מי שאמנם מתדרדרת מספר חודשים, אך לא מוכרת במערכת הפסיכיאטרית ולא משתפת פעולה, אין לתמוה על כך. ייתכן, שנכון יותר היה לומר באופן מפורש כי מדובר ב"חולה". אולם, הדבר עולה בבירור

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

בהקשרם של דברים בוועדה, ומהוראת האשפוז עליה התקיים הדיון בערר. לפיכך, אין מדובר בפגם של ממש, ובוודאי לא פגם חמור.

35. הטענה היותר מהותית היא שהסיכון אינו מוחשי. בקריאה שטחית של מכתב המחלקה לפסיכיאטר המחוזי, עלול להתקבל הרושם שהסיכון היחיד לאחרים הוא כלפי הבת (נוכח ההערה בסוגריים, בעמוד השני לבקשה מיום 18.7.21, נספח ד' להודעת הערעור). מכאן טוענים ב"כ המערערת כי לאחר שהבת הקטינה הועברה אל אחיה, לא נשקף סיכון מוחשי לבת. ממילא, לשיטתם, בהיעדר סיכון לעצמה או לאחרים, אין יסוד של מסוכנות שיש בו כדי להצדיק את המשך האשפוז.

36. לאחר עיון בחומר, אין בידי לקבל את הטענה האמורה. ראשית, ממכלול החומר עולה בעליל כי הסיכון אינו סיכון של פגיעה ישירה בבת בלבד. המדובר בסיכון הנובע ממערכת של מחשבות שווא, שחלקן המשמעותי אמנם סובב סביב הבת, אך נוגע לגורמים רבים. הרקע העובדתי המובא בהחלטת בית המשפט, והנתונים שהובאו בבדיקה שנערכה בחדר המיון, מלמדים כי מדובר בסכנה כלפי כל הסובבים. זאת, אף אם הסיכון, הנובע מהעדר בוחן מציאות ושיפוט, התממש פיזית רק בפגיעה בבת, לפחות בשלב זה.

37. למעשה, ב"כ המערערת נתפסים לניסוח לא מוצלח של מכתב ההפניה לקבלת הוראת האשפוז. אולם, הדברים ברורים לא רק מקריאת מכלול המסמכים בהקשרם הרחב, אלא גם מההבהרה שניתנה בתגובת המדינה, סעיף 12. שם, צוטט דיווח עדכני של מנהל המחלקה ד"ר נמץ (ויוער בדרך אגב, כי צודקת טרונייתו של ב"כ המערערת על כך שהדברים מצוטטים מבלי לצרף את המסמך בו נרשמו, אף אם לא היה זמן לערוך מסמך כחוות דעת רשמית או מכתב, מן הראוי היה לצרף את הדואר האלקטרוני דרכו התקבלו הדברים למסמך שהוגש לבית המשפט, וטוב עשה ב"כ המשיבים שהציג המסמך לחבריו בדיון). על פי העדכון של ד"ר נמץ מצב המערערת במחלקה הוא של המשך מחלה ללא שיפור, הכחשת הסיכונים המתועדים בהחלטת בית המשפט, דיסימולטיביות וסירוב מוחלט לטיפול. הוסבר, כי המערערת לא נותנת הסבר להתנהגותה ומסתירה את חוויותיה, וכי התנהלות מערפלת זו מעצימה את הערכת המסוכנות.

38. במצב דברים זה, ברי שאין מדובר רק בסיכון לבת. המדובר גם בסיכון עצמי של ממש, וגם בסיכון לאחרים, כלפיהם התגבשה מערכת מחשבות פרנואידיות, המופנית לעיתים גם כלפי זרים. עוד יאמר, כי הבת עצמה לא הועברה לקלט חירום במיקום חסוי. הקטינה הועברה לאחריות של אחיה, בעיר קרובה. אין נתונים המאפשרים לקבוע כי המערערת אינה יכולה, אם תשתחרר, לעשות פעולות שיסכנו את הקטינה או את אחיה, מתוך מחשבות השווא המפעילות אותה. זאת, במיוחד בשים לב להתנגדותה העיקשת לסייע לאבחון, והסירוב לכל התערבות טיפולית שהוצעה לה על ידי הרווחה, כפי שפירט בית המשפט לנוער.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 21-07-40619 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

סיכום

39. הבדיקה הרפואית בחדר המיון הפסיכיאטרי בוצעה כדין על פי הוראת בית המשפט. בדיקה זו העלתה קיומו של סיכון מוחשי, פיזי ומייד, הנשקף מהמערערת מחמת מצבה הנפשי. מצב, שהוא בוודאי נחשב, מבחינה משפטית לפחות, כמחלת נפש, אף אם המערערת טרם אובחנה בבירור. בדיקה זו הצריכה אשפוז, נוכח סכנה פיזית מיידית, כפי שהוערך אז, והיה בה כדי להסמיק את "המנהל" לקבל את המערערת לאשפוז כפוי, גם בניגוד לרצונה המפורש של המערערת. הפגיעה בחירות המערערת נעשה כדין, בהתאם לסעיף 5 לחוק טיפול בחולי נפש, אף ללא הוראה של הפסיכיאטר המחוזי, וללא חתימה על הוראת אשפוז על ידי המנהל בעצמו. החלטה כבדת משקל זו של המנהל נרשמה באופן מספק על ידי רופאת חדר המיון, למרות שראוי היה לפרט יותר בעת הרישום. ייתכן שנכון יותר היה לפנות מוקדם יותר לפסיכיאטר המחוזי כדי שיבחן את שאלת האשפוז, ולא נקבעו בשאלה זו מסמרות. אולם, כך או כך, לא נפל פגם בהחלטת סגנית הפסיכיאטר המחוזי ליתן הוראה בדבר המשך האשפוז, וממילא לא נפלה כל שגגה מהותית לפני הוועדה הפסיכיאטרית הנכבדה.

40. **נוכח כל האמור**, לא מצאתי שנפגעו זכויותיה הדיוניות של המערערת לפי חוק טיפול בחולי נפש, לא בשלב הבדיקה בחדר המיון, לא בשלב האשפוז מכוח סמכות המנהל, לא במתן הוראת האשפוז על ידי סגנית הפסיכיאטר המחוזי, ולא בטיפול הוועדה הפסיכיאטרית. בוודאי שלא הייתה פגיעה משמעותית שיש בה כדי לכרסם בתקפות הוראת האשפוז, אשר ניתנה כדין, על יסוד הנתונים שהיו לפני סגנית הפסיכיאטר המחוזי באותה העת. לכן, צדקה הוועדה הפסיכיאטרית אשר דחתה את הערר של המערערת.

הערעור נדחה.

המזכירות תעביר עותק החלטה זו לעיון ב"כ הצדדים בדחיפות.

עותק יועבר ישירות גם למשרדי הפסיכיאטר המחוזי בבאר שבע.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"ו 40619-07-21 פלונית נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח'

ניתן היום, י"ג אב תשפ"א, 22 יולי 2021, שעה 09:25, בהעדר הצדדים.

אלון אינפלד, שופט